

๑๔

อ้าอะรุณแอร่มระเรื่อรุจี

ประดุจมะโนภิรมระดี

ณ แรกรัก

แสงอะรุณวิโรจน์ระภาประจักษ์

แจลัมเจลาและไศภินัก

นะฉันทไ

หญิงและชาย ณ ยามระตืออุทัย

สว่าง ณ กลางกะมลละไม

ก็ฉันทัน

ที่มาของวรรณทอง

บทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา

ผู้แต่ง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ปี/สมัยที่แต่ง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เรื่องมัทนะพาธาระหว่างวันที่ ๒ กันยายน-๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ รวมเวลาทั้งสิ้น ๑ เดือน ๑๗ วัน

ประเภทของวรรณคดี

มัทนะพาธาเป็นวรรณคดีประเภทบทละครพูดคำฉันท์ คือบทละครที่แต่งด้วยฉันท์และกาพย์ชนิดต่าง ๆ มีบทเจรจาบางตอนแต่งเป็นร้อยแก้วแทรกอยู่บ้าง

รูปแบบคำประพันธ์

อิทิสั่งฉันท์ ๒๐

วัตถุประสงค์/โอกาสในการแต่ง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์มัทนะพาธานี้หรือตำนานแห่งดอกกุหลาบขณะทรงพระประชวร พระราชประสงค์ในชั้นแรกคือมุ่งหมายให้เป็นหนังสือกวีนิพนธ์สำหรับอ่านเล่นที่อธิบายกำเนิดของดอกกุหลาบเพื่อพระราชทานแก่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระวรราชชายา ต่อมาเมื่อผู้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำมาจัดแสดงเป็นละครก็พระราชทานให้ นอกจากบทพระราชนิพนธ์ภาษาไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงแปลบทละครเรื่องนี้ออกเป็นภาษาอังกฤษด้วย โดยทรงแปลเป็นร้อยแก้วเสร็จบริบูรณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ จากนั้นจึงทรงแปลมัทนะพาธาเป็นกลอนเปล่าแบบบทละครพูดของเชกสเปียร์ตามคำกราบบังคมทูลแนะนำของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร แต่ทรงพระราชนิพนธ์ถึงเพียงช่วงกลางขององค์ที่ ๔ ก็สวรรคตเสียก่อน

สุเทพณ์ขอให้นางรับรักพระองค์ก่อน นางก็ยังปฏิเสธ ทำให้สุเทพณ์
โกรธมากและสาปให้นางกลายเป็นดอกกุหลาบไปตลอดกาล เมื่อ
พระชัยเสนรู้ความจริงก็ออกตามหาหมาแต่ไม่ทันการณ์ นางได้กลายเป็น
ดอกกุหลาบไปเสียแล้ว พระชัยเสนจึงนำต้นกุหลาบกลับไปยังเมือง
หัสตินาปุระ

วรรคทองบทนี้อยู่ในตอนพระชัยเสนและมัทนากล่าวคำสาบาน
รักต่อกัน

ความหมายของวรรคทอง

วรรคทองบทนี้เป็นคำพูดของพระชัยเสน ที่กล่าวพรณนารมณ์
ความรู้สึกของหนุ่มสาวยามแรกรัก พระชัยเสนกล่าวว่า บรรยากาศ
ยามเช้าที่มีแสงอ่อน ๆ ของดวงอาทิตย์แรกขึ้นส่องสว่างสดใส ไม่ต่าง
กับจิตใจอันรื่นเริงเบิกบานของผู้ที่เริ่มรักกันใหม่ ๆ แสงอาทิตย์ยามแรก
ขึ้นที่สว่างเรืองรองจับท้องฟ้านั้นงดงามเพริศพรั่งเพียงใด ความรู้สึก
ของหญิงชายเมื่อเริ่มมีความรักเกิดขึ้นในใจก็สว่างไสวขึ้นบานเพียงนั้น

ความดีเด่น

วรรคทองบทนี้เป็นบทพรณนารมณ์ความรู้สึกของหนุ่มสาวยาม
แรกรักที่งดงามซาบซึ้งใจที่สุดบทหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงคัดสรรองค์ประกอบและกลวิธีทางวรรณศิลป์ต่าง ๆ มา
จัดวางอย่างประณีตบรรจงและประสานกลมกลืนเพื่อนำเสนอภาพ
และอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างซับซ้อนและทรงพลัง ความประสาน
กลมกลืนที่เด่นชัดประการแรกคือ ความกลมกลืนของฉากและอารมณ์
ความรู้สึกของตัวละคร ในเรื่องนี้ ความรักของพระชัยเสนและมัทนา
เริ่มขึ้นเมื่อทั้งสองได้พบกันครั้งแรกในตอนเย็น ความร้อนรุ่มใจจาก
รักแรกพบทำให้นุ่มสาวทั้งสองออกมาเผยความรู้สึกที่มีต่อกันใน
ช่วงกลางคืน และบทผูกพันได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนกระทั่งมัทนา
รับรักพระชัยเสนและทั้งคู่กล่าวคำสาบานรักต่อกันในตอนเช้าที่พระอาทิตย์
เริ่มทอแสงจับขอบฟ้า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึง
ทรงพรรณนาภาพความงดงามของยามรุ่งอรุณเปรียบเทียบกับความ
เข้มข้นเบิกบานในจิตใจของหนุ่มสาวจากความสมหวังในรัก โดยทรง

୯୭